

החיסיון העיתונאי

העיתונות והתקשורת האלקטרונית הן חיוניות לקיומו של המשטר הדמוקרטי הודות ליכולתן לדווח על פעולות הממשל ברבים. הדיווח דרוש לאזרחי המדינה כדי לכלכל את מעשיהם ולדעת במי לבחור ביום הבחירות. הפרסום של מעשי השלטון ואישיו ושל חברות כלכליות גדולות, גם כאשר הם נעשים במסתרים, מאפשר את הפיקוח הציבורי עליהם ואת הרעתם ממעשי שחיתות, שחשיפתם עלולה לסלקם מכסאם ולעתים אף לשים כבלים על ידיהם.

השגת המידע מחייבת גישה למקורות. המקורות הגלויים שבדיווחי הממשל ובפרסומיו הם חשובים אך אינם מלאים, שהרי עיקר הענין והחשיבות הם במה שנסתר מהעין ולכן גם המקורות לחשיפתם אינם רוצים להיחשף מחשש שיבולע למשרתם ולפרנסתם אם ידע השלטון מי סיפר על מעלליו. המסקנה המתבקשת היתה הענקת חיסיון מוחלט לעיתונאי שלא ייאלץ לגלות את מקורותיו. אבל פסיקת בית המשפט כיום הנחשבת (לדעתי, בטעות) כמקנה חיסיון לעיתונאים, קובעת שהחיסיון איננו אבסולוטי והוא יוסר כאשר מדובר בפשע או במעשה חמור, ו"נדרש גילוי המקור מאחר ואין אפשרות לעשות משפט צדק ללא קבלת המידע", כמו, למשל, "מידע על סוחרי סמים או פורצים המצוי בידי עיתונאי".

לדעתי, הפסיקה, או החקיקה, צריכה להיות שונה. אין הצדקה לחיסיון לעיתונאי השומע ממקור כלשהו על סוחרי סמים והוא נותן להם פרסום במקום לדווח למשטרה. אין בפרסום זה, בדרך כלל, צורך לשמירה על הדמוקרטיה ועל זכות הציבור לדעת, אלא לתפארת העיתון וביחוד לתפוצתו. חיסיון מוחלט של מקורות המידע צריך להינתן למקורות המידע החשוב לשמירה על הדמוקרטיה. במקרים אלה אין הצדקה לאיים על העיתונאי במאסר אם לא יספר לחוקריו במשטרה או לבית המשפט את מקורות המידע שלו. גב' איילה חסון לא היתה צריכה לחשוש ממאסר גם אם המשטרה לא היתה מגלה בעצמה את מקור המידע.

אבל כוח ללא בקרה הוא כידוע כוח משחית. כוחו של העיתונאי לפרסם מידע בלתי בדוק, שאין הוא יכול להוכיח את אמיתותו, יכול לגרום לכך שעיתונאים בלתי אחראיים יפרסמו דברי כזב במטרה לפגוע בשלטון. הם יעשו זאת ללא מורא כי הטענה של חיסיון המקור, ממנו שמעו את הדברים, תשמש להם חומת מגן. הרעתם של עיתונאים אלה צריכה להיות ע"י חיובם בתשלום פיצויים לנפגעים מפרסומיהם.

מהבחינה הציבורית אין הכרח למהר בפירסום המידע כדי לזכות בסקופ וברייטינג על פני הסיכוי לגילוי האמת בחקירת המשטרה. הציבור נזקק לעובדות ולא לשמועות. אם העיתונאי אינו יכול לאמת את המידע ולהוכיחו ללא חשיפת המקור - ינהג ככל אזרח הגון המדווח למשטרה על חשדותיו. אם תימנע המשטרה מחקירה בגלל יחסיה עם השלטון - יהיה הפרסום חיוני ומוגן.

הערוץ הראשון ראוי לחסיון מוחלט של מקור המידע על פרשת בר-און. אבל מבחינת ציבורית הוא לא נהג כהלכה. במהרו לדווח שיבש את החקירה. הרצון בפרסום ובזכיית הכבוד של החשיפה גבר על הצורך בחקירת העובדות בכוחותיו או על החובה האזרחית לדווח למשטרה על המידע (ללא גילוי מקורו) ולפרסם את הפרשה רק כאשר החקירה לא תינזק, או

כאשר המשטרה תימנע מחקירה. כל הקורא את דברי היועץ והפרקליטה יגיע למסקנה שאין לכבד ערוץ זה בשושנים אלא בור קוצים. מעבר למחמאות הניתנות לו נאמרו דברים קשים ע"י היועץ: "אילו נמסר לגורמי אכיפת החוק מבעוד מועד על הפרסום התקשורתי הצפוי, והיו נערכים לפתיחה בחקירה בתכופ לפרסום, כי אז, ניתן היה, אולי, לפצח אותה קופסה (שחורה)", וע"י הפרקליטה: "החקירה החלה בעקבות פרסום בתקשורת והתנהלה כולה בצל התקשורת. עובדה זו ללא ספק הכבידה ביותר על החוקרים, מנעה את גילוי כל האמת בפרשה, אף אם שלא באשמתה". לא קשה לשער את המרדף המצולם ע"י כתבי ערוץ 1 ואנשי התקשורת ואת המשפטים הקשים שהיו בפיהם על שבוש חקירה ומניעת גילוי כל האמת ע"י מי שאיננו נמנה על מחנותיהם.